

Kvalita výuky na středních školách před a po školské reformě očima pedagogů.

Ing. Radovan Skála

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Radovan SKÁLA**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**

Téma práce: **Kvalita výuky na středních školách před a po školské reformě očima pedagogů.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Specifikace přípravy na střední odborné škole.

Problematika odborné praxe a její ovlivnění školskou reformou.

Kvalita výuky odborných předmětů před a po reformě.

Příprava metodiky výzkumné části.

Výzkum na téma: Školská reforma očima pedagogů střední odborné školy.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PRÁŠILOVÁ, M. Tvorba vzdělávacího programu. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-712-7.

ZELINKOVÁ, O. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program -- Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-326-6.

PASCH, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučování -- Jak pracovat s kurikulem. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7367-054-2.

HORÁZNÁ, M. Proces tvorby ŠVP. (on line). Dostupné na WWW:

<http://www.rvp.cz/clanek/317/323>

SMOLÍKOVÁ, K. Vzdělávací oblasti RVP PV. (on line). Dostupné na WWW:

<http://www.rvp.cz/clanek/206/160>

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Pavla Valachová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

14. ledna 2010

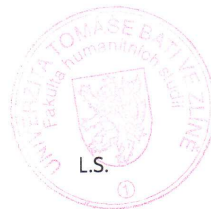
Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 14. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28.4.2010

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce pojednává o jedné z nejvýznamnějších událostí v českém školství posledních let a to je školská reforma. Hlavním smyslem reformy, kterou popisuje teoretická část je umožnit školám tvorbu vlastních školních vzdělávacích programů, samozřejmě při dodržení schválených Rámcových vzdělávacích programů příslušných oborů. Tato bakalářská práce si v praktické části klade za cíl zpracovat a vyhodnotit názory středoškolských pedagogů na případné změny v kvalitě výuky způsobené školskou reformou.

Klíčová slova: reforma školství, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, klíčové kompetence, kurikulum.

ABSTRACT

This work regards one of the most important event in Czech education system past couple years and it is an educational reform. Main purpose of the reform, which is described in theoretical part, is to allow schools to be able to create its own educational programs, indeed with obeying approved Frame educational programs to particular branch. The goal in this bachelor's work is to elaborate and evaluate opinions of high-school educators to eventual changes in education quality caused by school reform.

Keywords: reform in educational system, frame educational program, school educational program, key competence, curriculum.

Děkuji tímto vedoucí své bakalářské práce Mgr. Pavle Andrysové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 SHRnutí PROBLEMATIKY V LITERATUŘE A INTERNETU	13
1.1 ODBORNÁ LITERATURA	13
1.2 INTERNETOVÉ ZDROJE	14
2 SPECIFIKACE PŘÍPRAVY ŠVP NA STŘEDNÍ ŠKOLE	16
2.1 KURIKULÁRNÍ REFORMA STŘEDNÍHO ŠKOLSTVÍ.....	16
2.2 PŘÍPRAVA ŠVP NA STŘEDNÍ ŠKOLE	16
2.2.1 Vytvoření pracovního týmu.....	16
2.2.2 Analýza počátečních podmínek.....	17
2.2.3 Konkrétní postup přípravy ŠVP	17
2.3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM OBORU ZÁMEČNÍK.....	19
2.3.1 Profil absolventa.....	19
2.3.2 Charakteristika ŠVP.....	21
2.3.3 Celkové pojetí vzdělání v daném programu.....	22
2.3.4 Závěr.....	24
3 PROBLEMATIKA ODBORNOSTI A PRAXE	25
3.1 KVALITA ODBORNÉ VÝUKY PŘED A PO REFORMĚ.....	25
3.1.1 Ovlivnění odborné praxe školskou reformou.....	25
3.1.2 Kvalita výuky odborných předmětů po reformě.....	26
4 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	27
4.1 HISTORICKÝ PŘEHLED	27
4.2 SOUČASNOST A PROBÍHAJÍCÍ DISKUZE	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
5 VÝZKUM NA TÉMA: KVALITA VÝUKY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH PŘED A PO ŠKOLSKÉ REFORMĚ OČIMA PEDAGOGŮ	31
5.1 CÍL VÝZKUMU	31
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	31
5.3 METODA VÝZKUMU	31
5.3.1 Výzkumné otázky.....	31
5.3.2 Výzkumný vzorek	32
5.4 SBĚR DAT	34
5.5 VYHODNOCENÍ	34
5.6 NÁVRH OPATŘENÍ.....	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	51

SEZNAM OBRÁZKŮ	52
SEZNAM TABULEK.....	53
SEZNAM GRAFŮ	54

ÚVOD

Na úvod si kladu otázku: Jaký je současný stav našeho školství a jaký byl dřív? Prošel jsem za svůj život všemi stupni vzdělávání, s odstupem desítek let a tak si myslím, že můžu porovnávat.

Stav školství je takový, jací v něm působí pedagogové, jací se tam vzdělávají žáci a studenti, a je také odrazem ekonomické, sociální a politické situace ve společnosti. Pamatuji si dobu své docházky na základní školu v Přerově, kdy jsme seděli na židli s tzv. „založenými rukama“, sledovali výklad a písemný projev učitele bílou křídou na zelené tabuli.

V této době byl každý projev nekázně okamžitě a tvrdě trestán, je třeba pro pořádek uvést, že tyto projevy byly zcela výjimečné, protože každý věděl, co ho za porušení pravidel čeká. Nechci hodnotit, bylo-li to ospravedlnitelné pod záminkou výchovného a vzdělávacího cíle, nebo bylo-li to zcela jasně proti školnímu řádu a proti lidským právům, spíše mám pocit, že morálka studentů, v průběhu několika posledních desetiletí, jde od extrému do extrému.

Já jsem se jako žák 5. třídy základní školy přibližně v roce 1983 bál pohnout, abych nedostal od učitele svazkem klíčů do hlavy a dnes se v některých základních školách bojí učitel vstoupit do třídy, aby ho nečekalo něco obdobného. Některá z příštích reforem by se podle mého názoru měla zabývat i touto problematikou, protože vše co má učitel reálně k dispozici pro zvládnutí podobných extrémních situací je jeho vlastní přirozená autorita.

Příčin je vícero, od celkového sociálního klimatu ve společnosti, rozevírání sociálních nůžek v rodinách a s tím související kastování žáků, snahy přiblížit se školním demokratickým standardům západních kultur, po některé nepřilíš vydařené, i když původně dobře myšlené změny ve školství. Například víceletá gymnázia. Základní škola má mít vyvážené složení žáků, kteří na sebe vzájemně určitým způsobem působí.

Co v případě, že jsou někteří žáci talentovanější a obsah a tempo výuky jim nevyhovuje? Přejde do víceletého gymnázia. Udělá-li to více žáků co potom ve třídě zbude? Základní škola dává všeobecné vzdělání a profilace dle zájmů by měla proběhnout až s odchodem na školu střední. Zde dojde k selekci dle schopností příliš brzy a na zbytek třídy to má zcela jistě negativní dopad v nejhorším případě v podobě třídy neukázněných, problémových a méně talentovaných žáků.

Školská reforma, která v současnosti probíhá se zabývá něčím zcela jiným a to je snaha o zkvalitnění výuky přizpůsobením individuálních ŠVP potřebám a podmínkám daného regionu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SHRUTÍ PROBLEMATIKY V LITERATUŘE A INTERNETU

1.1 Odborná literatura

Školská reforma je vcelku nová záležitost, ale v současné době již je k dispozici dostatek publikací a internetových zdrojů, které se problematikou školské reformy zabývají.

Proces zavádění školních vzdělávacích programů je stále v běhu, neustále je na různých úrovních od škol, až po ministerstva diskutován a vylepšován. Dá se předpokládat, že i v budoucnu dojde k některým novinkám, modernizacím a novelizacím, které budou vycházet z dosavadních zkušeností a budou mít za cíl zlepšení a prohloubení reformy.

Odborná literatura, která je v současnosti dostupná, není vždy prověřená praxí a má i rozdílnou úroveň zpracování. Publikace, která mně nejvíce zaujala pro svou, podle mého názoru vyváženost v odbornosti i jednoduchosti a přehlednosti zároveň je:

KAŠPAROVÁ, J. a kol. *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. 1. vyd. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-85118-12-4.

Tato publikace je úplným návodem pro tvorbu školního vzdělávacího programu. Zabývá se v úvodu velmi důležitou motivací pedagogů pro nadcházející změny, tvorbou zvláštního plánovacího týmu, analýzou školního výchozího prostředí i podmínek a požadavků trhu práce v oblasti působnosti školy. Podrobně a velmi přehledně je zde popsána vlastní tvorba školního vzdělávacího programu a věnuje se i vysvětlení hlavních pojmů reformy jako jsou klíčové kompetence a průřezová témata. Zvláštní pozornost kniha věnuje výsledkům vzdělávání a konstrukci školního kurikula jako samostatných modulů, přičemž tvorba školních vzdělávacích programů má hlavně odrážet společenskou objednávku a potřeby trhu práce. ŠVP je pouze počátek kurikulární reformy, která má cíl se stále zdokonalovat, přizpůsobovat potřebám společnosti a stále efektivněji a moderněji učit (Kašparová, 2008).

Další publikace, jejíž studium považuji za velký přínos pro představu o konkrétní podobě školního vzdělávacího programu, je dokument Integrované střední školy technické a ekonomické Sokolov s názvem:

Školní vzdělávací program 23-51-H/001 Zámečník, dokument odpovídá „ Vyhlášení pokusného ověřování vzdělávání podle školních programů zpracovaných v projektu Pilot S“ a je v platnosti od 1. září 2006, počínaje 1. ročníkem.

Je to kompletní dobře zpracovaný ŠVP. Osnova je následující: profil absolventa, charakteristika ŠVP, celkové pojetí vzdělání v daném ŠVP, přehled vyučovacích předmětů a jejich dotací v jednotlivých ročnících, počet hodin výuky týdně v ročníku, učební osnovy, rozpis učiva a realizace kompetencí (Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov, 2009).

Další zajímavá publikace k tématu ŠVP je BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6. Tato kniha se zabývá nejen klíčovými kompetencemi v širším kontextu a možných souvislostech, ale podrobně se věnuje také způsobům jejich rozvoje.

Publikací, které se nějakým způsobem dotýkají RVP, ŠVP, nebo klíčových kompetencí je celá řada, ale podle mého názoru jen malá část jde více do hloubky problému jako třeba kniha JEZBEROVÁ, R. *Nová koncepce klíčových kompetencí v RVP odborného vzdělávání*. Praha: NÚOV 2007. Tato moderní publikace řeší nové trendy a možnosti klíčových kompetencí.

Objemem nejrozsáhlejším dokumentem, který jsem prostudoval, byl podrobný a zcela vyčerpávající návod na kompletní tvorbu ŠVP, zpracovaný MŠMT s názvem *Školní vzdělávací program krok za krokem*, který jsem si v tištěné podobě zapůjčil ze Střední technické školy. Obsahuje citace z RVP, všechny fáze tvorby ŠVP s podrobným vysvětlením, doporučení a rady. Jednotlivé moduly jsou datovány od července 2005 a jako autoři jsou uváděni Hana Košťálová, Klára Smolíková, Ondřej Hausenblass atd. Dalším zajímavým materiálem přímo zapůjčeným ze školního prostředí byl opět dokument MŠMT s názvem *Metodika k tvorbě modulových vzdělávacích programů dalšího vzdělávání*. Publikace popisuje tvorbu programu pro další vzdělávání, na základě analýzy potřeb trhu práce a snahy poskytovat vzdělání založené na kompetencích a na základě požadovaného profesního profilu vytvořit profil absolventa.

1.2 Internetové zdroje

U každého nového, zvláště dynamicky a rychle se rozvíjejícího tématu, jakým reforma školství beze sporu je, vzniká zásadní problém a to je rychlá obměna a doplnění informačních zdrojů, včetně jejich rychlé a okamžité dostupnosti. Zde nabývají na významu elektronická média, zvláště Internet jako informační fenomén.

Tyto zdroje mají fantastickou vlastnost a to je prakticky okamžitá, rychlá a všudypřítomná dostupnost, která je téměř ihned aktualizovatelná a tím stále odpovídá požadované skutečnosti. Tyto vlastnosti sebou samozřejmě nesou také obrovské nebezpečí, jako je možnost zneužití a úmyslná mystifikace důvěřivého uživatele.

Mnoho uživatelů se domnívá, že co je na Internetu je automaticky pravda, ale není to pravda. Je třeba věnovat značnou pozornost důvěryhodnosti jednotlivých webových stránek a vždy se ptát kdo tyto stránky spravuje a odpovídá za obsah.

Po podrobném prohledávání Internetu jsem dospěl k názoru, že na dvou adresách které zde uvedu, je prakticky téměř vše, co k tématu školské reformy a ŠVP potřebuji vědět. První je ***www.nuov.cz***. Jsou to oficiální stránky Národního ústavu odborného vzdělávání, který je řízen přímo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Od roku 2001 má být tento ústav zásadním zdrojem informací o odborném vzdělávání. Od roku 2002 NÚOV připravuje kurikulární reformu a vytváří soubor RVP na základě analýz trhu práce. V roce 2005-2008 došlo k redukci RVP z 800 na 200, probíhají veřejné diskuze a připomínková řízení. Po zapracování připomínek RVP schvaluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto stránky dále popisují a informují o: projektech, vzdělávání, kvalifikaci, trhu práce, školském systému atd. (Národní ústav odborného vzdělávání, 2010).

Druhé velmi kvalitní a vyčerpávající stránky jsou ***www.rvp.cz***. Metodický portál, Výzkumný ústav pedagogický. Portál poskytuje komplexní informace o vzdělávání předškolním, základním, základním uměleckém, speciálním, gymnaziálním, odborném a jazykovém, včetně různých příspěvků a diskuzí (Metodický portál, 2010).

2 SPECIFIKACE PŘÍPRAVY ŠVP NA STŘEDNÍ ŠKOLE

2.1 Kurikulární reforma středního školství.

MŠMT vydalo 25. 6. 2007 celkem 61 RVP pro střední odborné školy. MŠMT spolupracuje s Národním ústavem odborného vzdělávání a vydává Metodiku tvorby školních vzdělávacích programů. Dle § 185 školského zákona jsou střední školy povinny, od 1. září 2009 postupovat podle příslušného RVP. Platnost dosavadních učebních dokumentů tímto dnem končí.

Kurikulární reforma je podchycena ve školském zákoně, v nařízení vlády č. 689/2004 Sb., schváleno vládou 13. 8. 2007. Schéma školského vzdělávacího systému je na Obr. 1.

2.2 Příprava ŠVP na střední škole

Hned v počátku je nezbytně nutné pozitivně působit na všechny pracovníky školy a podrobně jim vysvětlit přínos ŠVP pro konkrétní školu. Velmi vhodné je otevřeně diskutovat i se žáky a rodiči při různých příležitostech o tom, co je záměrem kurikulární reformy, proč k ní dochází a jak nejlépe zkvalitnit výuku a přizpůsobit ji požadavkům trhu práce v regionu (Prášilová, 2005)

Není na škodu před přípravou ŠVP na střední škole seznámit se také se ŠVP ZŠ, protože odtud žáci přicházejí ať máme představu na čem se dá stavět (Belz, Siegrist, 2001).

2.2.1 Vytvoření pracovního týmu

Tým by měl mít počet členů podle počtu ŠVP, které bude zpracovávat. Všechny ŠVP by měly mít jednotnou koncepci. Při tvorbě učebního plánu je zvláště nutné spolupracovat u průřezových témat, napříč předměty a jasně definovat vztahy mezi jednotlivými vyučovanými předměty. Hierarchie při tvorbě ŠVP by měla být následující: ředitel, koordinátor, vedoucí jednotlivého týmu, předseda předmětové komise. Ředitel je plně odpovědný a má za úkol motivaci a průběžnou kontrolu ostatních členů týmu.

Koordinátor řídí spolupráci mezi týmy, dává všem zpětnou vazbu, komunikuje napříč všemi týmy a poskytuje informační toky ke všem zúčastněným. Důležitá je i úloha různých konzultantů a recenzentů, kteří mohou mít velmi cenné připomínky a postřehy (Kašpárková, 2008).

2.2.2 Analýza počátečních podmínek

Tvorba ŠVP musí samozřejmě vycházet z příslušného RVP, konkrétních podmínek školy, trhu práce a požadavků potenciálních zaměstnavatelů. Je vhodné nalézt mezeru v pracovním trhu a tuto zaplnit. Analýza by měla zahrnout i autoevaluaci školy v oblasti výsledků vzdělávání, úspěšnost absolventů ve srovnávacích soutěžích a na trhu práce, hodnocení kultury, klimatu, mezilidských vztahů, kvality vedení, vzdělávacích strategií, týmové práce pedagogů směřující cíleně na studenta (Švec, 2005).

Nezbytně nutné pro správné fungování reformy, je vytvoření vazeb na okolní sociální a pracovní prostředí, které snahám o stálé zlepšování strategie vzdělávání může poskytnout kvalitní zpětnou vazbu (Kašpárková, 2008).

2.2.3 Konkrétní postup přípravy ŠVP

Dle koncepce příslušného RVP a na základě vstupních analýz je možno přistoupit k vlastní tvorbě jednotlivých ŠVP. Základní rozhodnutí se týká šíře profilace, směrem ke skupině příbuzných oborů, neboli mít jeden mírně modifikovaný ŠVP pro příbuzné obory, nebo pro každý obor zcela samostatný program. Každá možnost má své klady i zápory. I oddělené programy mohou mít společné moduly a mohou být různě logicky provázány. Každý program by však měl být přehledný a umožnit snadnou orientaci ve své náplni i pro veřejnost, bez odborných znalostí učitelství a pedagogiky.

Každý ŠVP musí obsahovat: identifikační údaje, profil absolventa, charakteristiku vzdělávacího programu. Požadované identifikační údaje jsou přesně vymezeny v RVP a je to hlavně titulní list s plným názvem, případně fotografií školy, název školního vzdělávacího programu, případně kódy a názvy oborů, délka a forma vzdělávání.

Nejvýznamnější částí ŠVP je profil absolventa, který vymezuje kompetence absolventa a je určující pro celý konkrétní obsah vzdělávacího programu, proto musí být jasný a obecně srozumitelný. Musí přesně popisovat, pro které pozice a povolání je absolvent připraven, výčet kompetencí, způsob ukončení a dosažené vzdělání (to se převezme z příslušného RVP). Zde rozlišuje kompetence odborné, které se vztahují přímo k příslušnému oboru a kompetence klíčové, které mají charakter obecný, sociální a společenský (Zelinková, 2007).

Další částí je charakteristika, která by měla vyjadřovat zvláštnosti jednotlivých oborů, metody teoretického i praktického vyučování, strategii rozvoje kompetencí studentů ke stanovenému cíli, organizaci výuky, způsob hodnocení žáků, vzdělávání žáků se speciálními potřebami a žáků mimořádně nadaných, způsob zajištění BOZP, přijímací podmínky a způsob ukončení.

Další částí tvorby ŠVP je sestavení učebního plánu, který vychází z rozvržení obsahu kurikulárních rámců, na základě kterých stanovíme jednotlivé vyučovací předměty a jejich časovou dotaci. Učební plán je v podstatě tabulka, která přehledně obsahuje všechny vyučované předměty, rozvržené podle ročníků, datově podle dnů a týdnů, počty hodin a jejich souhrn po ročnících a časových obdobích. Všechny předměty musí mít stanovenou míru závaznosti na povinné, nepovinné a volitelné. RVP jasně vymezuje vzdělávací okruhy a vytvořený učební plán ŠVP je musí beze zbytku plně pokrývat. Není nutné zachovávat současné názvy předmětů dle současných učebních dokumentů. Název vyučovacího předmětu je preferován krátký a výstižný, neměl by se jmenovat stejně jako příslušný vzdělávací okruh RVP, neboť ten mívá širší a obecnější charakter. Je doporučena minimální časová dotace 2 hodiny týdně, protože nižší počet je neefektivní z hlediska naplnění cílů výuky. Volitelné předměty je velmi žádoucí zařazovat do vyšších ročníků, protože studenti již mají pojem o co jde a mají větší motivaci se více profilovat podle svých dispozic a zájmů. Při sestavování tematicky příbuzných a obsahově podobných předmětů je nutné prověřit správnou časovou návaznost.

Pro kontrolu stále sledujeme obsahovou korespondenci, postupně mezi kurikulárním rámcem RVP, profilem absolventa v ŠVP, didaktickou koncepcí vyučovacího předmětu v učební osnově.

Každý vyučovaný předmět uvedený v učebním plánu musí mít svou učební osnovu, která by měla být srozumitelná a přehledná, také může být za určitých podmínek (srovnatelná časová dotace a předpoklady žáků) přenosná mezi jednotlivými ŠVP. Je velmi přehledné, mají-li učební osnovy stejnou formální úpravu. Na kvalitně sestavené učební osnově přímo závisí, dojde-li k rozvoji klíčových kompetencí studentem a tím k výslednému splnění profilu absolventa (Kašpárková, 2008).

2.3 Školní vzdělávací program oboru Zámečnick

Pro konkrétní příklad jsem si připravil stručný výtah podstatných částí školního vzdělávacího programu oboru Zámečnick, který si připravila Integrovaná střední škola technická a ekonomická Sokolov.

2.3.1 Profil absolventa

„Zámečnick disponuje kompetencemi pro činnosti ve výrobních a opravárenských podnicích, veřejných službách a ve sféře živnostenského podnikání při výrobě, opravách a servisních činnostech strojírenských výrobků, strojů a zařízení používaných ve strojírenství, stavebnictví, energetice, v těžebním, hutním a chemickém průmyslu, v zemědělství, dopravě a dalších odvětvích hospodářství.

Absolvent umí vyrábět, sestavit, provádět údržbu, popř. opravit funkční celky strojů, zařízení a konstrukcí a jejich jednotlivých součástí, technologická zařízení, mechanizační prostředky, ocelové konstrukce apod.“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 3).

Kompetence:

„Absolvent

- Využívá znalostí o různých druzích surovin či zpracovávaných materiálech, používá nástroje, stroje a zařízení, technologických postupů.*
- Umí používat při pracovních činnostech adekvátní technické prostředky, orientuje se v technologických postupech, umí posoudit vlastnosti a zvolit surovinu pro daný technologický postup.*
- Používá k diagnostikování stavu strojů a zařízení příslušných nástrojů a měřidel.*
- Měří délkové rozměry pevnými, posuvnými a mikrometrickými měřidly, kontroluje a měří geometrické tvary a vzájemnou polohu ploch součástí.*
- Zhotovuje různé nosné konstrukce a kryty, ošetřuje a udržuje stroje a zařízení.*
- Provádí svařovací práce, umí zhotovovat a montovat prvky konstrukcí.*
- Atd.“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 3,4).*

Odborné kompetence:

„Absolvent

- *Respektuje své reálné odborné i osobnostní kvality, snaží se konstruktivně zvažovat své možnosti v oblasti profesní dráhy a má reálnou představu o kvalitě své práce.*
- *Získá základní přehled o nabídce profesních a vzdělávacích možnostech a příležitostech v regionu.*
- *Umí vhodným způsobem prezentovat výsledky své práce i dispozice k dalšímu profesnímu i osobnímu rozvoji.*
- *Uvažuje a jedná ekonomicky v osobním i pracovním životě.*
- *Dodržuje zásady a předpisy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zná rizika spojená s výkonem svého povolání“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 4).*

Další výsledky vzdělávání:

„Absolvent

- *Čte s porozuměním texty verbální, ikonické (tabulky, grafy, schémata, výkresy) atd.*
- *Dovede se vyjadřovat v mateřském jazyce i cizím jazyce přiměřeně situaci každodenního i pracovního života.*
- *Má základní znalosti o fungování multikulturní demokratické společnosti.*
- *Má základní znalosti v oblasti právního vědomí a vědomostí a dovedností z ekonomiky a podnikání potřebné k orientaci na trhu práce, podnikových činnostech a v pracovněprávních vztazích.*
- *Zná zásady správné životosprávy, relaxace a regenerace duševních a fyzických sil, umí poskytnout první pomoc při úrazu a náhlém onemocnění.*
- *Dovede identifikovat běžné problémy, s nimiž se v životě setká a hledat způsoby jejich řešení“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 5).*

Specifické výsledky vzdělávání:

„Absolvent je veden tak, aby:

- *Orientoval se v potřebných informacích a pracoval s nimi uvážlivě.*
- *Byl schopen používat prostředky informační a komunikační technologie.*
- *Měl aktivní přístup k životu, včetně života občanského a k řešení problémů.*
- *Snažil se jednat a komunikovat slušně a odpovědně.*
- *Respektoval lidská práva.*
- *Chránil životní prostředí.*
- *Jednal hospodárně.*
- *Pociťoval odpovědnost za své zdraví, usiloval o zdravý životní styl a zdokonalování své tělesné zdatnosti.*
- *Používal cizí jazyk k efektivnímu dorozumívání a získávání informací o oboru“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 5).*

Způsob ukončení vzdělávání:

„Vzdělávání je ukončeno závěrečnou zkouškou, která se připravuje a organizuje podle platných předpisů MŠMT. Dokladem o dosažení stupně vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list. Úspěšné složení závěrečné zkoušky a získání výučního listu umožňuje absolventovi ucházet se o studium navazujících studijních programů“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 5).

Stupeň dosaženého vzdělání: *Střední vzdělání ukončené závěrečnou zkouškou.*

2.3.2 Charakteristika ŠVP.

„Název ŠVP:	Zámečnick
Délka a forma studia:	3 roky – denní
Stupeň vzdělání:	střední vzdělání s výučním listem
Podmínky pro přijetí:	žák po ukončení základního vzdělávání je v rámci přijímacího řízení přijat ředitelem školy po splnění potřebných podmínek přijatých metodickou radou

školy a pedagogickou radou školy“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 7).

Zdravotní způsobilost:

„Tuto pozici nemohou vykonávat lidé, kteří mají jedno či více z těchto onemocnění:

Těžká prognosticky závažná onemocnění oběhové soustavy.

Chladová alergie.

Prognosticky závažné poruchy sluchu. Raynaudův syndrom.

Prognosticky závažná onemocnění cév a nervů horních končetin.

Prognosticky závažná onemocnění dýchacích cest a plic.

Prokázaná přecitlivělost na chemické látky pracovního prostředí.

Chronická, prognosticky závažná orgánová onemocnění podle toxikologických vlastností látek.

Astma bronchiale či jiná prognosticky závažná alergická onemocnění.

Prognosticky závažné poruchy vidění.

Prognosticky závažná onemocnění pohybového systému, znemožňující zátěž páteře a trupu.

Prognosticky závažná onemocnění končetin, znemožňující jemnou motoriku.

Prognosticky závažná onemocnění pohybového systému, zamezující práci ve vynucené poloze.

Záchvatovité a kolapsové stavy“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 7).

2.3.3 Celkové pojetí vzdělání v daném programu.

Teoretické vyučování.

„Autodidaktické metody.

- *Techniky samostatného učení a práce.*
- *Učení v životních situacích.*
- *Problémové učení.*

- *Týmová práce.*
- *Kooperativní vyučování*

Sociálně komunikativní aspekty učení a vyučování.

- *Diskuse.*
- *Panelová diskuse.*
- *Brainstorming.*
- *Brainwriting.*

Metody činnosti zaměřeného vyučování.

- *Praktické práce žáků.*
- *Pozorování a objevování.*

Metody dle forem organizace.

- *Skupinová výuka.*
- *Frontální výuka.*
- *Diferencovaná výuka.*
- *Kooperativní výuka.*
- *Týmová výuka.*
- *Interaktivní vyučování.*

Motivační činitele.

- *Hry a soutěže.*
- *Simulační a situační metody.*
- *Řešení konfliktů.*
- *Projektové vyučování.*

Praktické vyučování.

- *Skupinová výuka.*
- *Frontální výuka.*

- *Diferencovaná výuka.*
- *Kooperativní výuka.*

U této pozice jsou obvykle kladeny vysoké požadavky na koncentraci pozornosti a přesnost a preciznost. Dále se objevují požadavky na prostorové vidění, dlouhodobou paměť, krátkodobou paměť, prakticky technickou paměť a praktické myšlení“ (ŠVP Zámečnick, 2009, s. 8,9).

2.3.4 Závěr

V ŠVP Zámečnick jsou dále definovány klíčové kompetence, způsoby začlenění průřezových témat do výuky, metodické přístupy pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami, organizace výuky, způsob hodnocení žáka a diagnostika.

Učební plán ŠVP oboru Zámečnick obsahuje přehled vyučovacích předmětů a jejich dotací v jednotlivých ročnících a počet hodin výuky týdně v ročnících.

Největší prostor v ŠVP zabírají učební osnovy, které konkrétně určují obecné cíle, charakteristiku učiva, pojetí výuky, hodnocení výsledků žáka, přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a závěrem velmi důležitou část a to je rozpis učiva a realizace kompetencí.

Úplný závěr ŠVP je věnován personálním a materiálním podmínkám realizace ŠVP a charakteristice spolupráce se spolupracujícími subjekty (ŠVP Zámečnick, 2009).

3 PROBLEMATIKA ODBORNOSTI A PRAXE

Obecně lze formulovat požadavky na cíle všech druhů odborné praxe takto:

- Student pracuje kvalitně a pečlivě, dodržuje technologické postupy a technické normy a váží si materiálních hodnot, kterými se v mezích svých možností snaží šetřit.
- Věnuje velkou pozornost předpisům vztahujícím se k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.
- Naučí se týmové práci a váží si práce svých spolupracovníků.
- Dodržuje stanovené přestávky, pracovní dobu a interní směrnice každého pracoviště.
- Výsledky své práce praktikant neustále kriticky kontroluje a hodnotí s cílem neustále zlepšovat své výsledky a zefektivňovat jejich dosažení (Kašparová, 2008).

3.1 Kvalita odborné výuky před a po reformě

3.1.1 Ovlivnění odborné praxe školskou reformou

Odborná praxe, na technických středních školách, byla i před školskou reformou na velmi dobré úrovni. Sám jsem prošel praxí na strojírenském oboru mechanik opravář a tuto problematiku znám velmi podrobně. Odborná praxe už ze své podstaty nemůže projít nijak zásadní změnou, protože praktické činnosti a dovednosti, které je třeba nacvičit a zdokonalit jsou stále tytéž. Vždy se postupuje od jednoduššího ke složitějšímu. Od prvního ročníku se získávají manuální návyky pracemi s ručním nářadím a obráběcími nástroji. Pokud vyučovaný obor je stále tentýž, bez jakékoliv profilace na podbor, nebo specializaci, dá se velmi úspěšně předpokládat, že vyučované činnosti i jejich rozsah budou velmi podobné i po školské reformě. Samozřejmě, že vždy je prostor pro jisté spíše kosmetické úpravy, dodání nové formální úpravy osnovám a přípravám na praktickou část výuky (Gary, Jonas, 2008)

Nicméně po důkladné a velmi podrobné konzultaci s mistry odborného výcviku odloučeného pracoviště Střední školy technické Přerov jsem jeden zásadní rozdíl přece jen objevil. Tento opravdu znatelný rozdíl se týká závěrečných zkoušek a spočívá ve

spravedlivějším nastavení podmínek praktické zkoušky. Podstata je v tom, že každý žák projde přesně stejnými činnostmi na stejných zkušebních pracovištích. Rozdíl proti době před reformou je v tom, že dříve si žáci u zkoušky losovali co budou dělat a úspěch závisel do určité míry na štěstí podle toho co nejlépe uměli a co si vylosovali. Dnes jsou činnosti pevně dané a všichni projdou všemi zkoušenými činnostmi naprosto stejně a spravedlivě, přičemž výsledné hodnocení se zprůměruje z výsledků dosažených na jednotlivých zkuškových pracovištích (Hunter, 1979).

Průběh samotné odborné praxe během celého školního roku doznal jen nepatrné změny, které se týkají spíše modernizace pracoviště a vylepšení organizace výuky.

3.1.2 Kvalita výuky odborných předmětů po reformě

Kvalita výuky odborných předmětů po školské reformě je už z principu určena vyučovanými předměty, zařazenými do učebního plánu a učebními osnovami stanovenými pro každý předmět zvlášť. Rozdíl je jasně patrný v tom, že dříve byly tyto základní dokumenty určeny a pevně stanoveny centrálně a dnes je jejich vhodné nastavení a složení z velké části v rukou konkrétní školy, která může pružně reagovat na měnící se lokální podmínky a sociální a společenský vývoj a požadavky i potřeby spádového regionu působnosti školního zařízení, na všech úrovních. Shrnutí, dodrží-li škola příslušný RVP má vše ostatní na své odpovědnosti a ve svých kompetencích, takže vytvoří-li škola kvalitní ŠVP zohledňující všechny dříve uvedené okolnosti tak, že profil absolventa velmi přesně odpovídá požadavkům trhu práce, je takto chápána kvalita výuky v tomto sledovaném ohledu zcela jistě na vyšší úrovni. Škola dostala školskou reformou do rukou mocný nástroj pro vliv na svou hlavní činnost a tou je výuka, ale zároveň se ocitla v obrovské zodpovědnosti (Pasch, 1998).

4 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

4.1 Historický přehled

„Vznik středních škol je spjat s katolickou církví. Nicméně významná etapa rozvoje se pojí s reformací a se školami Jednoty českých bratří (od pol. 15. stol. do r. 1620). V r. 1849 byl vydán Nástin organizace gymnázií a reálků v Rakousku, který ustavil osmitřídní gymnázia a vedle toho sedmitřídní reálky jako typ prakticky zaměřené střední školy připravující jednak pro praxi, jednak pro další studium technického charakteru. Struktura školství nutila děti k rozhodování o budoucnosti v deseti letech. Střední odborné školy, ať již jde o školy průmyslové, zemědělské, zdravotnické nebo o obchodní akademie, mají v České republice dlouhou tradici a patří ke stabilním článkům školské soustavy.

Školní vzdělávání učňů bylo v Čechách a na Moravě zavedeno jako povinné v roce 1774. Zákon o základní úpravě jednotného školství z r. 1948 poznamenal vývoj středního školství rozhodujícím způsobem. Maturitní zkouška se stala povinnou závěrečnou zkouškou ve všech druzích středních odborných škol, což jejich absolventům umožňuje ucházet se o přijetí ke studiu na vysoké škole.

Reforma z r. 1976 (zakotvena ve školském zákoně z r. 1984) byla vedena snahou o to, aby účast na středním vzdělání byla všeobecná. Všeobecné vzdělávání bylo redukováno ve prospěch odborného.

Novela školského zákona z r. 1990 přinesla návrat k devítileté povinné školní docházce a postupně i k devítileté základní škole.

Novela školského zákona z r. 1995 pomaturitní studium na středních školách zrušila a rozšířila školskou soustavu o nový vzdělávací stupeň – vyšší odborné vzdělávání“ (Eurydice, 2010, s. 109).

4.2 Současnost a probíhající diskuze

„Reforma obsahu vzdělávání zasahuje především do oblasti vzdělávacích programů. Školy budou vytvářet vlastní školní vzdělávací programy (ŠVP) na základě závazných rámcových vzdělávacích programů (RVP), které představují národní úroveň. Rámcové vzdělávací programy definují cíle a výsledky vzdělávání a klíčové kompetence pro jednotlivé stupně a obory vzdělání a také vzdělávací obsahy nezbytné pro jejich dosažení. Vymezují pravidla pro tvorbu ŠVP. Odpovědnost za realizaci ŠVP je nadále věcí školy a jednotlivých vyučujících. Znamená to posílení autonomie každé školy a zdůraznění profesní kompetence učitelů.

V červnu 2007 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schválilo RVP pro střední odborné vzdělávání, a to pro 29 oborů s výučním listem a 32 oborů s maturitní zkouškou. Školy, které tyto obory vyučují, musí připravit své ŠVP nejpozději do září 2009, kdy podle nich začnou vyučovat od prvního ročníku. Další skupina RVP pro 82 oborů středního odborného vzdělávání byla schválena v květnu 2008 a o dva roky později by školy měly mít podle nich připravené své ŠVP. Dokončení všech RVP (celkem asi 200 RVP) se plánuje do srpna roku 2009. Od září 2011 by všechny školy měly učit podle nových školních vzdělávacích programů. V této souvislosti realizoval Národní ústav odborného vzdělávání za finanční podpory ESF projekt "PILOT S – Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů ve vybraných středních odborných školách (SOŠ) a středních odborných učilištích", který trval od května 2005 do listopadu 2008.

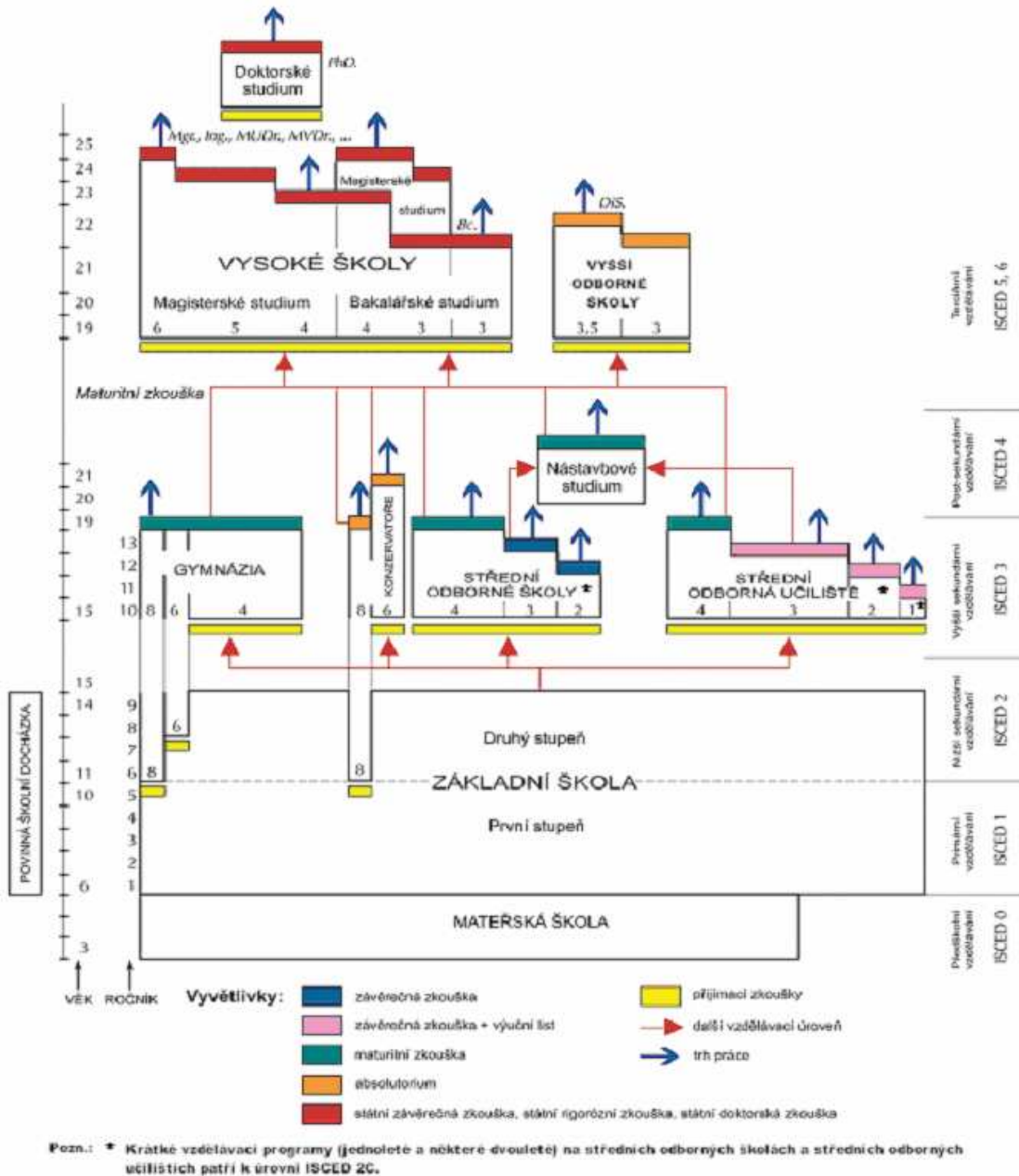
Cílem projektu bylo připravit vybrané školy na tvorbu ŠVP, vytvořit metodické materiály, které školám v přípravě ŠVP pomohou, a získat zpětnou vazbu, která bude využita jak k dopracování a zkvalitnění RVP, tak ke koncipování vzdělávacích aktivit na podporu tvorby ŠVP. V roce 2007 byla vydaná Metodika tvorby školních vzdělávacích programů ve středních odborných školách a středních odborných učilištích.

V únoru 2009 byl zahájen projekt s názvem Koordinátor SI, který je zaměřen na další vzdělávání pedagogických pracovníků středních odborných škol v oblasti tvorby a realizace školních vzdělávacích programů. Devítiměsíční projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy realizuje Národní institut pro další vzdělávání ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání, s finanční podporou ESF v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Tvorba rámcových vzdělávacích programů je spjata i s reformou soustavy oborů odborného vzdělávání. Plánuje se významné snížení počtu oborů vzdělání.

Při této redukci se zohledňuje vazba oborů na trh práce a také připravovaná Národní soustava kvalifikací. Příslušné nařízení vlády je postupně novelizováno tak, jak jsou vytvářeny RVP pro jednotlivé obory vzdělání. Další oblastí současných diskusí jsou závěrečné zkoušky a maturitní zkoušky na středních školách. V rámci systémového projektu s podporou ESF Kvalita I, jehož cílem je rozšířit systém monitorování a pedagogické evaluace na úrovni žáka, školy i celého systému, a tak podporovat kvalitu vzdělávání a reformu obsahu vzdělávání, probíhají mj. i dva následující projekty:

V Centru pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT) se připravuje nova podoba maturitní zkoušky, která se bude skládat z nově zavedené společné části (připravované a organizované státem) a z pozměněné části profilové. Příprava probíhá od roku 1999, nova podoba byla uzákoněna v roce 2004 školským zákonem. V rámci společné části žáci všeobecných i odborných oborů vykonají zkoušku z českého jazyka, z vybraného cizího jazyka a z volitelné zkoušky (matematiky, občanského a společenskovedního základu nebo informatiky). U každé zkoušky bude žák moci zvolit ze dvou úrovní obtížnosti. Obsah profilové části (v případě odborného vzdělávání tedy celá odborná část) bude v kompetenci školy a bude se skládat ze dvou až tří povinných zkoušek. Ředitel školy určí konkrétní zkoušky nebo výběr z nabídky možných zkoušek, případně může tyto varianty kombinovat. K úspěšnému vykonání maturitní zkoušky a tím i k dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou musí žák úspěšně absolvovat obě části. Žák má navíc možnost vykonat až 5 nepovinných zkoušek. Maturitní zkoušku v nové podobě budou žáci poprvé skládat ve školním roce 2009/10, v tomto a následujícím roce se společná část bude skládat z českého jazyka a volitelné zkoušky, při níž si žák bude vybírat z pěti cizích jazyků a matematiky, ve školním roce 2011/12 by již společná část měla zahrnovat všechny tři zkoušky. Změnou má projít také závěrečná zkouška v oborech s výučním listem, kterou se zabývá projekt "Kvalita I – Nová závěrečná zkouška pro učební obory s výučním listem". V rámci něj vznikají jednotná zadání závěrečných zkoušek pro jednotlivé obory. Na obsahu těchto zkoušek se musí shodnout učitelé, zaměstnavatelé a odborníci. Ve šk. roce 2007/08 byla vytvořena jednotná zadání pro všechny 3leté obory středního odborného vzdělávání s výučním listem a závěrečná zkouška bude podle nich realizována na 280 školách. Jednotná zadání tedy bude možné zavést celoplošně nebo mohou představovat nabídku pro školy, které se budou k provádění zkoušek s využitím jednotného zadání hlásit dobrovolně. Která z těchto alternativ bude přijata, zaleží na rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a případně i na novelizaci školského zákona. Aby školy mohly jednotná zadání využívat, měl by vzniknout automatizovaný informační systém, který bude podporovat

jejich každoroční aktualizaci a umožni plynulou komunikaci se školami. Jednotná zadání jsou vytvářena ve vazbě na RVP s využitím kvalifikačních a hodnotících standardů z Národní soustavy kvalifikací, které stanovují soubor kritérií pro hodnocení toho, zda si žáci určitého oboru vzdělání osvojili kompetence požadované příslušnou kvalifikací – tj. odpovídající skutečným potřebám praxe. Pro další programové období čerpání prostředků z ESF (2009 – 2013) se plánuje navazující projekt, jehož cílem by měla být podpora celoplošné realizace jednotného zadání závěrečných zkoušek včetně informačního systému“ (Eurydice, 2010, s. 111,112).

Obr. 1. Schéma vzdělávací soustavy [3]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM NA TÉMA: KVALITA VÝUKY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH PŘED A PO ŠKOLSKÉ REFORMĚ OČIMA PEDAGOGŮ.

5.1 Cíl výzkumu

Cíl práce je zjistit postoj pedagogů středních škol k významným změnám, které se celého středního školství včetně studentů i souvisejícího okolí dotkly díky školské reformě. Je to značně rozsáhlé téma, protože možných cílových skupin, jejichž názory by také byly zajímavé je více, například studenti, zaměstnavatelé, rodiče apod. V tomto akčním výzkumu se zaměříme pouze na skupinu pedagogů střední technické školy.

5.2 Výzkumný problém

V červnu 2007 MŠMT schválilo RVP pro střední odborné vzdělávání a od září 2009 musí školy podle nich vyučovat s použitím vlastního ŠVP. Tato změna se zcela určitě přímo dotýká celé společnosti a v první řadě pedagogů, kteří mají za zvládnutí nového směru vyučování přímou odpovědnost na své konkrétní škole. Je proto důležité získat na tyto značně rozsáhlé a pro celé školství nesmírně důležité a dalekosáhlé změny subjektivní názory těch nejkompentnějších a to jsou v tomto případě středoškolští učitelé.

5.3 Metoda výzkumu

Výzkumnou metodu jsem zvolil akční výzkum, formou anonymního dotazníku, s deseti otázkami, které vhodně pokrývají všechny podstatné změny, vzniklé školskou reformou a které mají čtyři možné odpovědi, vyjadřující míru zlepšení či zhoršení stavu dané položky po reformě (Maňák, Švec, 2004).

5.3.1 Výzkumné otázky

Předpoklad je takový, že při rozdělení výsledků na dvě skupiny kladné a záporné získáme celkové stanovisko pedagogů ve smyslu, jestli došlo ke zlepšení, nebo ke zhoršení stavu ve středním školství. Výzkumné otázky lze rozdělit do dvou skupin, jedna se týká informovanosti pedagogů a jejich aktivního přístupu k ŠVP, druhá přímo vlivu reformy na kvalitu výuky a odborné přípravy.

Z povahy problému a při předpokladu správně formulovaných dotazníkových otázek, pokrývajících opravdu spolehlivě zásadní změněné oblasti a činnosti rozdělíme odpovědi do celkem čtyř úrovní. Dvě kladné a dvě záporné se dvěma stupni. (určitě ne, spíše ne, určitě ano, spíše ano) Pomocí tohoto typu dotazníku získáme u každé otázky celkem čtyři možné různé odpovědi. Odpovědi jsou záměrně postaveny tak, aby se učitelé mohli přesněji názorově vyhranit. Otázky byly formulovány ve znění:

- **Máte dostatečné informace o školské reformě?**
- **Byla školská reforma nutná?**
- **Víte kde si vyhledat doplňující informace o školské reformě?**
- **Představuje reforma pro střední školy obecně přínos?**
- **Představuje reforma pro výuku odborných předmětů přínos?**
- **Představuje reforma pro odbornou praxi přínos?**
- **Zkvalitnila reforma Vaše přípravy na hodiny?**
- **Zlepšila se motivace studentů po reformě?**
- **Může po reformě škola lépe reagovat na potřebu trhu práce?**
- **Podílíte se aktivně na tvorbě ŠVP?**

5.3.2 Výzkumný vzorek

Tento výzkum je primárně zaměřen na skupinu pedagogických pracovníků střední školy, tím jsou možnosti výběru a definování cílové skupiny značně omezené.

Dotazník byl předán aktivně vyučujícím učitelkám, ve věku 35 až 55 let, na střední technické škole. Snaha byla vytvořit, pokud možno, stejnorodý výzkumný vzorek, kterého názory nebudou ovlivněny pohlavím, nebo rozdílem mezi učitelem a mistrem odborného výcviku. Ale i přesto považuji za nutné provést určitý výběr. Pro zvýšení validity závěrů výzkumu je velmi důležité, aby došlo k vyhodnocení výsledků jen relevantních dotazníků.

Zjistil jsem, že ne všichni pedagogové se na tvorbě ŠVP aktivně podíleli, nebo se ani jinak do těchto změn neangažovali a ani si nezjišťovali žádné informace.

Vyplněné dotazníky těchto učitelů by zkreslily závěry výzkumu, proto jsem se rozhodl zařadit do dotazníku hned na první místo otázku, mají-li o školské reformě dostatek informací. V případě zcela záporné odpovědi byl dotazník vyřazen.

Tak je zajištěno, že ten kdo odpovídá, alespoň částečně rozumí otázce a jeho odpověď má vypovídací hodnotu.

Pokud budeme preferovat jednotlivé subjektivní názory pedagogického sboru jako celku a přibereme i mistry odborného výcviku a ostatní zainteresované pracovníky bez ohledu na úroveň jejich zapojení a znalostí o reformě získáme ve výsledku po vyhodnocení náladu a názor této široké skupiny vůči reformě, ale vypovídací schopnost se bude týkat více vlastního klimatu ve sboru vůči reformě, než reformy samotné, proto jsem zvolil výběr výzkumného vzorku (Heluz, 1995).

5.4 Sběr dat

Pro sběr dat byl použit dotazník viz Tabulka 1: Dotazník. První otázka byla vyřazovací, v případě zcela záporné odpovědi nebyl dotazník dále vyhodnocován.

Tabulka 1. Dotazník

Dotazník pro středoškolské učitele					
<i>Téma: Kvalita výuky na středních školách před a po školské reformě očima pedagogů</i>					
1.	Máte dostatečné informace o školské reformě?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
2.	Byla školská reforma nutná?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
3.	Víte kde si vyhledat doplňující informace o školské reformě?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
4.	Představuje reforma pro střední školy obecně přínos?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
5.	Představuje reforma pro výuku odborných předmětů přínos?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
6.	Představuje reforma pro odbornou praxi přínos?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
7.	Zkvalitnila reforma Vaše přípravy na hodiny?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
8.	Zlepšila se motivace studentů po reformě?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
9.	Může po reformě škola lépe reagovat na potřebu trhu práce?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
10.	Podílíte se aktivně na tvorbě ŠVP?	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne

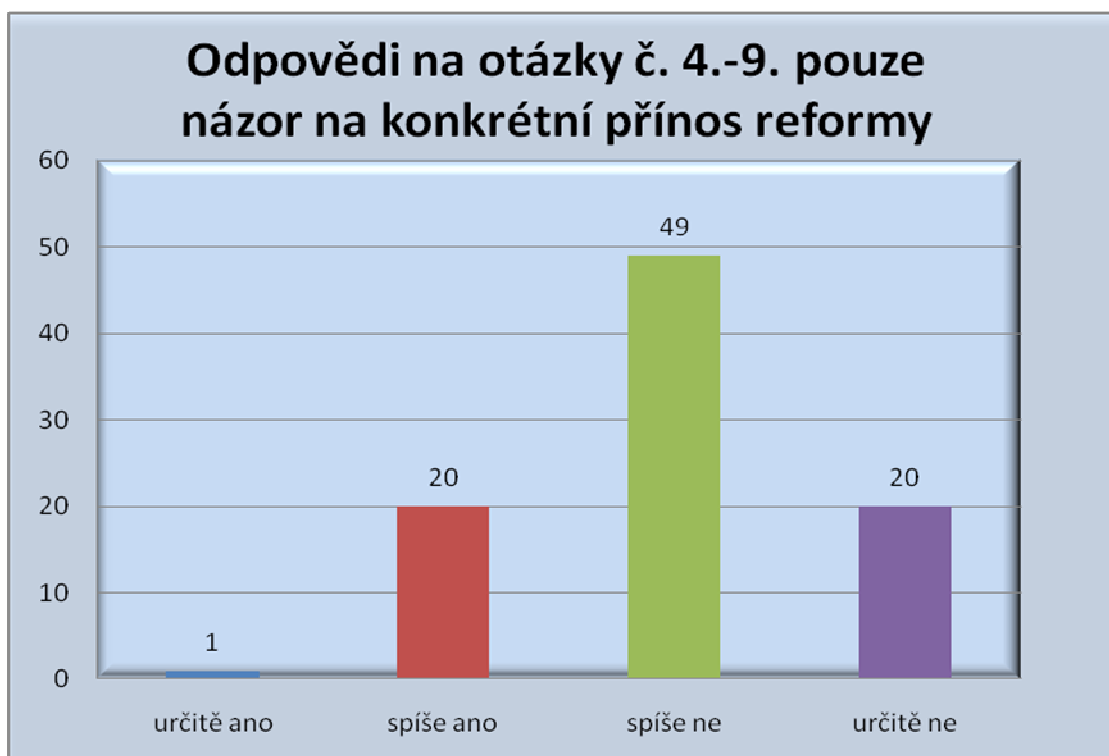
5.5 Vyhodnocení

Počet odpovědí ve stejném pořadí podle položených otázek v dotazníku je vidět v Tabulce 2: Vyhodnocení dotazníku. Bylo vráceno celkem 19. dotazníků. Vyřazeny byly 4. dotazníky, jeden z důvodu zjevné zaujatosti, protože byly jedním velkým oválem označeny

všechny odpovědi „určitě ne“ a tři byly vyplněny neúplně. Vyřazovat z důvodu odpovědi na první vyřazovací otázku „určitě ne“ nebylo třeba. Vyhodnocováno tedy bylo 15. dotazníků po 10-ti otázkách.

Tabulka 2. Vyhodnocení dotazníku.

	OTÁZKA	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne
1.	Máte dostatečné informace o školské reformě?	1	8	6	0
2.	Byla školská reforma nutná?	1	4	9	1
3.	Víte kde si vyhledat doplňující informace o školské reformě?	6	6	3	0
4.	Představuje reforma pro střední školy obecně přínos?	0	3	9	3
5.	Představuje reforma pro výuku odborných předmětů přínos?	0	2	10	3
6.	Představuje reforma pro odbornou praxi přínos?	0	2	9	4
7.	Zkvalitnila reforma Vaše přípravu na hodiny?	1	3	8	3
8.	Zlepšila se motivace studentů po reformě?	0	2	6	7
9.	Může po reformě škola lépe reagovat na potřebu trhu práce?	0	8	7	0
10.	Podílíte se aktivně na tvorbě ŠVP?	1	2	9	3
SOUČET VŠECH ODPOVĚDÍ		10	40	76	24
Odpovědi týkající se pouze konkrétního přínosu reformy (ot. 4.-9.)		1	20	49	20

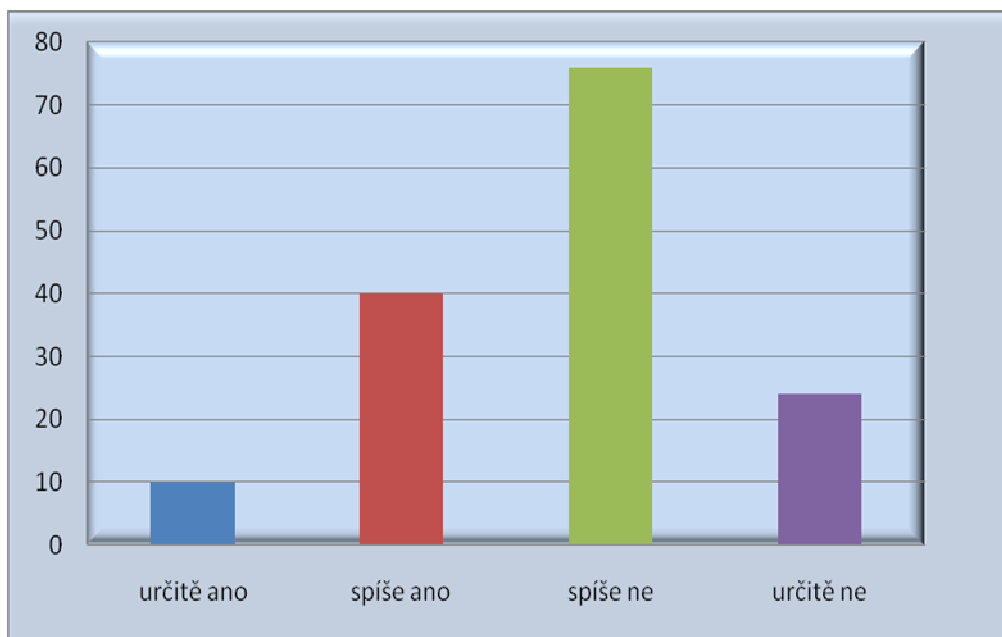

Graf 1. Názor na přínos reformy

Sečtení odpovědí bylo velmi překvapivé. Během vypracovávání teoretické části a studia odborné literatury jsem nabyl přesvědčení, že většina uskutečněných změn je zcela jasným přínosem pro všechny zúčastněné strany, kterých se přímo dotýká.

Na skupinu otázek mapujících změnu kvality výuky k lepšímu, (což je smysl reformy) po reformě a přístup pedagogů bylo výzkumným vzorkem (skupinou středoškolských učitelek, kteří mají určitý pojem o co jde) 50. kladných odpovědí a 100. záporných odpovědí. Přesněji 10 určitě ano, 40 spíše ano, 76 spíše ne, 24 určitě ne viz graf 2. Úplné rozložení všech odpovědí. Počet kladných odpovědí ku záporným je v poměru 1:2. Podle Grafu 2. Názor na přínos reformy, je výběr otázek zaměřen konkrétně jen na předpokládaný přínos v konkrétních oblastech a negativní poměr je ještě výraznější v neprospěch reformy.

Objektivně vzato, dle tohoto akčního výzkumu početně vítězí názor pedagogů, že ve většině oblastí jichž se reforma přímo dotýká, ke zlepšení nedošlo. Jen u otázky č. 9: „Může po reformě škola lépe reagovat na potřebu trhu práce?“ bylo zaznamenáno velmi těsné vítězství kladné odpovědi.

Graf 3. Úplné rozložení všech odpovědí

Odpovědi určitě ano je pouze 10 a to v devíti z nich se jedná o odpověď, ve které pedagogové hodnotí sami sebe, přesněji svůj přístup k reformě. Zbývá jedna odpověď se týká reformy a znamená, že jen jeden pedagog se domnívá, že školská reforma byla nutná. Tyto všechny výsledky určitě stojí za hlubší zamyšlení, protože se nejedná o pouhou teorii, nebo nějaké nepodložené předpoklady, ale o skutečné názory těch co by měli být nejzasvěcenějšími.

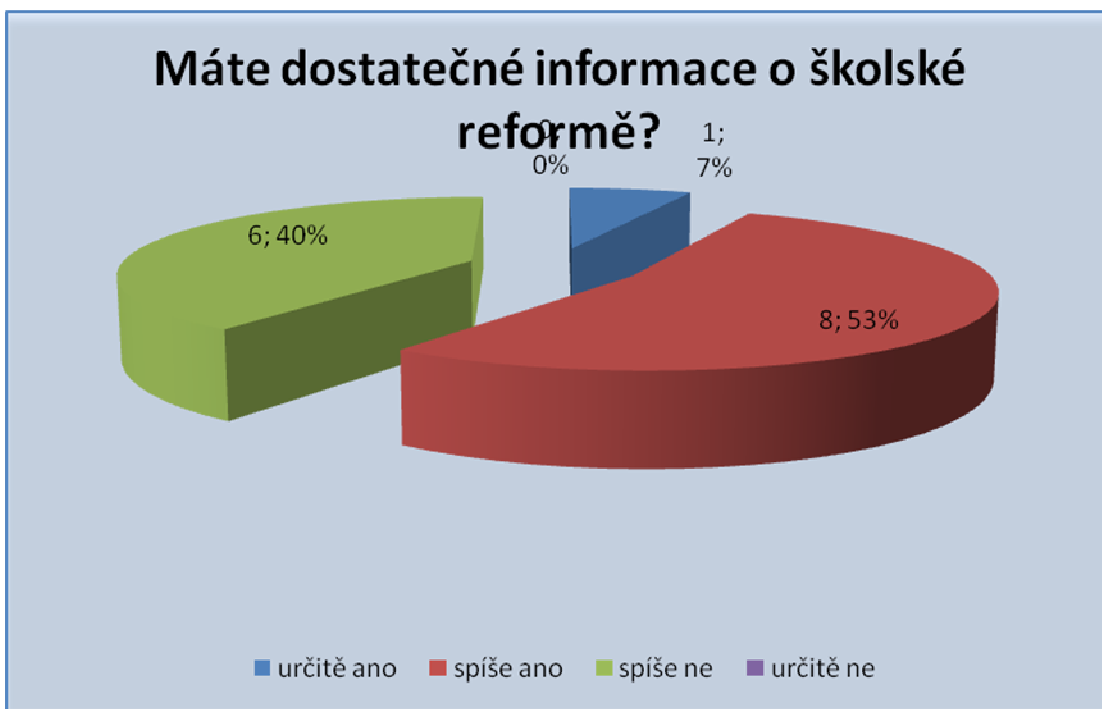
Není možné si nepoložit zásadní otázku, co vlastně je třeba řešit? Vlastní reformu, nebo pedagogu? Středoškolští učitelé mají své zaběhlé postupy výuky a proto nemají o novinky zájem? Potřebují si zvýšit kvalifikaci, aby byli schopni ocenit výhody nových metod a postupů?

Práce učitelů na středních odborných školách je velmi odpovědná, musí zohledňovat také nové vědecké poznatky a výsledky vědecko-technického rozvoje, aby učební plán a učební osnovy byly stále aktuální a znamenaly pro studenty znatelný kompetenční přínos. Odborná úroveň učitelů a jejich neustálé zdokonalování, vyhledávání a interpretace nových poznatků studentům by mělo být samozřejmostí, ale nutným předpokladem je odpovídající mzdové ohodnocení středoškolských učitelů.

Otázka č. 1

Odpovědi jsou velmi vyrovnané, u kladné i záporné odpovědi jsou používány umírněné varianty. Odpověď „určitě ne“ nebyla využita vůbec. Tady vidím určité rezervy v informovanosti, která by se měla zlepšit. Otázka byla zaměřena přímo na vztah pedagogů ke své informovanosti o školské reformě, tudíž neodpovídá cíli výzkumu, ale má jen vyřadit zcela neinformované pedagogy.

Většina pedagogů se dle tohoto výsledku cítí být informována a menší část 40% „spíše ne“. Větší propagace a častější diskuze o reformě, přímo na jednotlivých středních školách, je zcela jistě velmi důležitá.

Graf 4. Informovanost pedagogů o reformě

Otázka č. 2

Dle výsledků grafu 4. nejsou o nutnosti reformy pedagogové přesvědčeni, i když použili většinou umírněnou variantu záporu „spíše ne“. Celkem je záporných odpovědí dvojnásobek oproti kladným, 67 % se domnívá, že školská reforma nebyla nutná, 33 % je toho názoru, že nutná byla.

Otázkou zůstává, jestli současní středoškolští pedagogové, se svou současnou kvalifikací a přístupem, jsou schopni se k obecné potřebě školské reformy zodpovědně vyjádřit, neboli jestli jejich vnímání středoškolské přípravy je v dostatečně širokém kontextu se všemi souvisejícími důsledky, nejen na samotnou odbornou přípravu, ale i na uplatnění absolventů na trhu práce a aplikaci nových vědecko-technických poznatků do výuky a jestli jsou připraveni výhody samotných, svoji školou vytvořených školních vzdělávacích programů, prakticky ocenit a případně propagovat před všemi zainteresovanými a spolupracujícími subjekty.

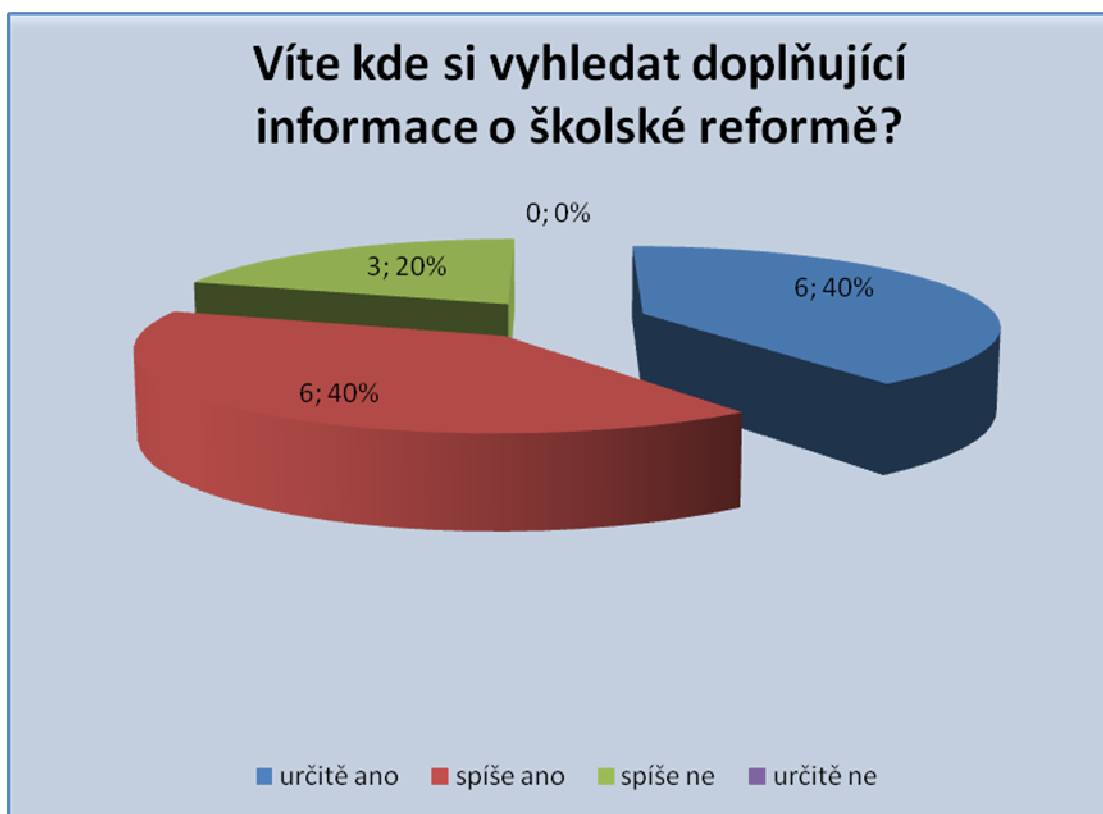

Graf 5. Názor na nutnost reformy

Otázka č. 3

Tato otázka se opět týká přímo pedagogů a má za cíl podobně jako otázka č. 1. zmapovat informační kompetence pedagogů ve vztahu k školské reformě. Výzkumný vzorek si v této otázce velmi věří, protože výsledek 80 % má pocit, že je schopno si potřebné informace vyhledat.

Tento výsledek bych rád přímo porovnal s otázkou č. 1, která se ptá, jestli pedagog potřebné informace již má. Tedy 9 pedagogů, jak tvrdí v odpovědích na otázku č. 1, již dostatečné informace o školské reformě má, ale 12 pedagogů ví kde si je vyhledat. Nezbyvá, než se zeptat, proč si ti 4 pedagogové informace, které se přímo dotýkají jejich činnosti, nevyhledali a neprostudovali.

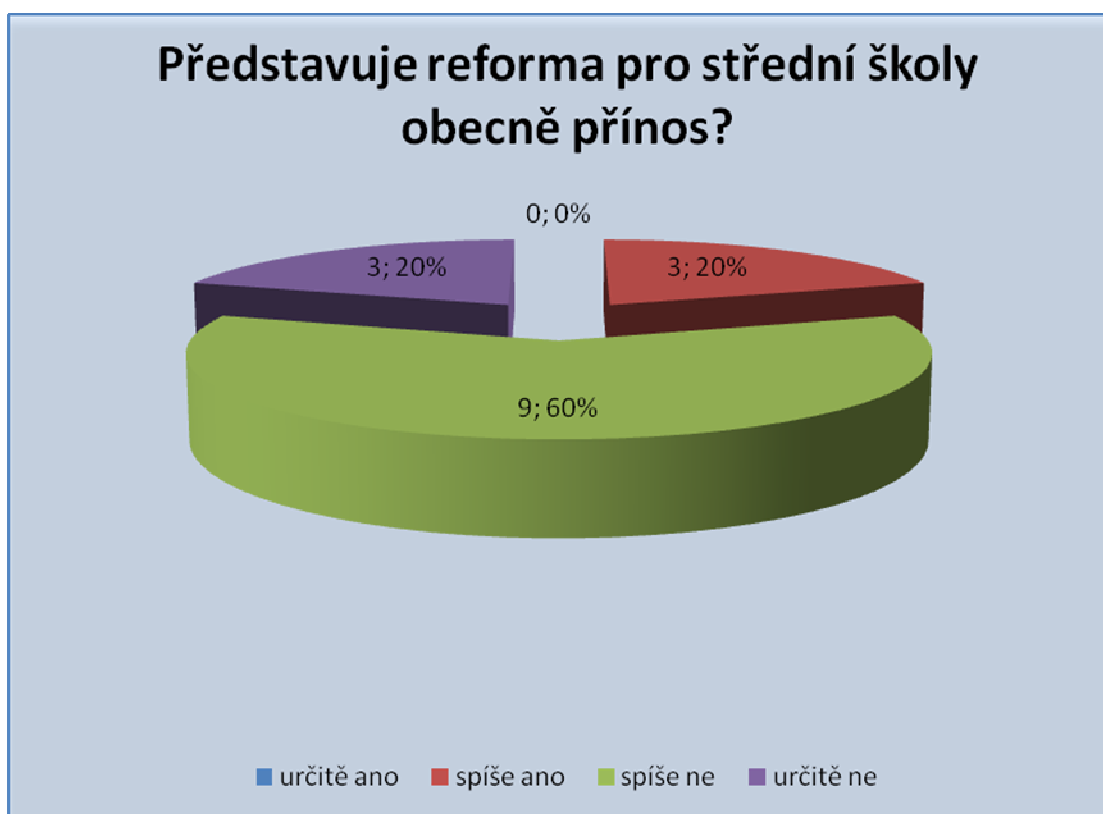
Graf 6. Přístup k informacím

Otázka č. 4

Tato obecnější otázka dopadla překvapivě velmi jednoznačně, 80% pedagogů je přesvědčeno o tom, že reforma přínos nepředstavuje. Odpověď „určitě ano“ nebyla použita vůbec, což znamená, že se za reformu a její cíle nepostavil vůbec nikdo, sice 20 % připustilo, že „spíše ano“, ale celkový výsledek to příliš neovlivnilo.

Otázka byla záměrně formulována obecněji, aby se středoškolští pedagogové příliš nevázáli jen na svoji střední školu, ale aby se na školskou reformu podívali více z nadhledu jako na celkovou resortní reformu.

I tyto odpovědi se díky formulacím odpovědí „spíše ano“ a „spíše ne“ opět nacházejí blízko středu, to napovídá, že byla-li by použita i zcela neutrální možnost odpovědi „nevím“ pravděpodobně by se tam značná část odpovědí přesunula.

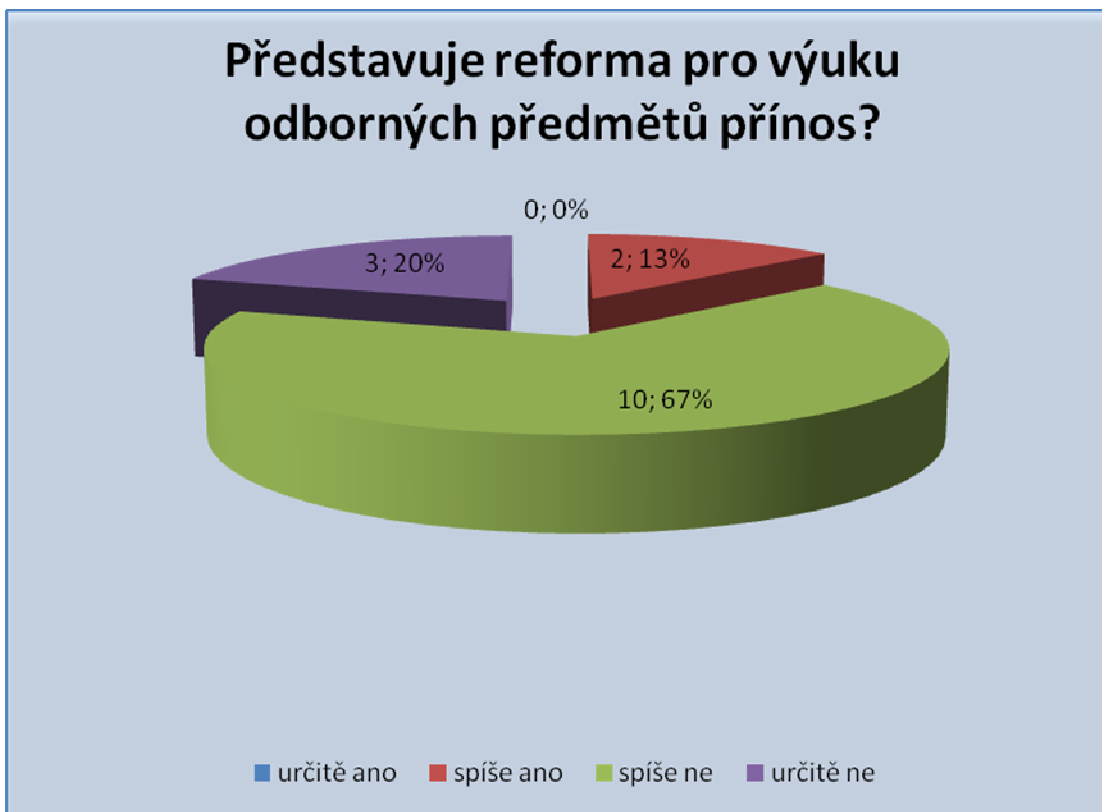
Graf 7. Názor na obecný přínos reformy

Otázka č. 5

Výuka odborných předmětů je v našem středním školství na velmi dobré úrovni a tak se zkvalitnění samotné výuky ani příliš očekávat nedá. Výsledky grafu tomu odpovídají. Může mít reforma přínos pro samotnou výuku po obsahové stránce?

Vzhledem k odpovědnosti školy za svůj školní vzdělávací program je pravděpodobné, že obsahová stránka učebních osnov odborného předmětu vlastního ŠVP bude lépe kopírovat potřeby absolventa v konkrétním regionu, mezi nimiž jsou nezanedbatelné rozdíly ve složení průmyslu, než centrálně určené učební osnovy.

Druhá podotázka je, jestli může mít reforma vliv na kvalitu výuky a tak byla pravděpodobně většinou pedagogů pochopena. Kvalita odborné výuky, jak se domnívá většina pedagogů, nebyla reformou příliš dotčena.

Graf 8. Názor na přínos pro odbornou výuku

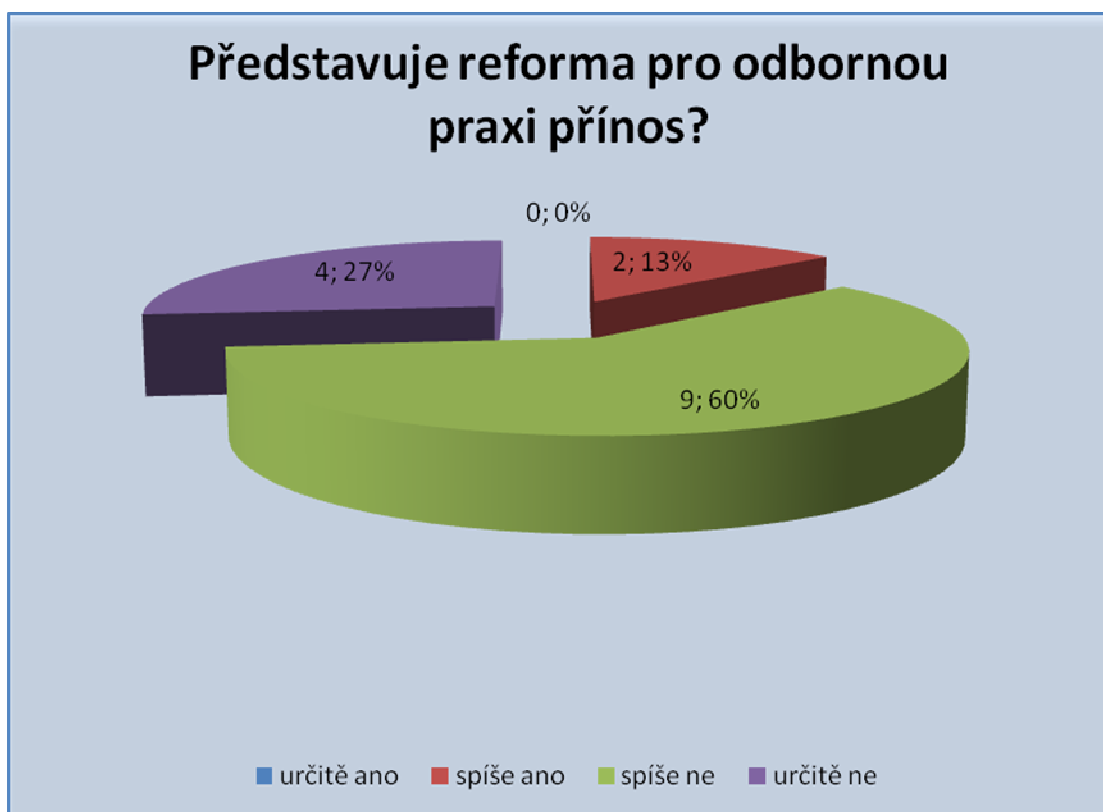
Otázka č. 6

Povaha odborné praxe je pevně určena činnostmi, které se musí student naučit. Klíčové kompetence každého absolventa konkrétního oboru vycházejí z velmi pevných základů a základních praktických dovedností, které jsou reformám vzdorné a tudíž málo ovlivnitelné, bez dopadu do kvality přípravy stejného oboru. Pedagogové přínos v této oblasti svými odpověďmi opět vylučují.

U této otázky je velmi podobná situace jako u názoru na přínos pro výuku odborných předmětů, každá odbornost, má-li zůstat svou odborností bez například specializace, nebo profilace na podobor, musí mít základní obsahovou stránku zachovánu. Je možno se domnívat, že u obsahové stránky pro odbornou praxi bude i po reformě, málo prostoru pro zásadní změny, v podstatě ještě méně, než u výuky odborných předmětů.

Je to velmi logické, protože změníme-li z podstatné části odborné předměty i odbornou praxi, budou výsledné kompetence absolventa rozdílné oproti původnímu oboru.

Zase ale platí, že škola může svým ŠVP lépe reagovat na konkrétní potřeby trhu práce a regionu, i určitou úpravou praktické výuky vzhledem k místnímu složení průmyslu.

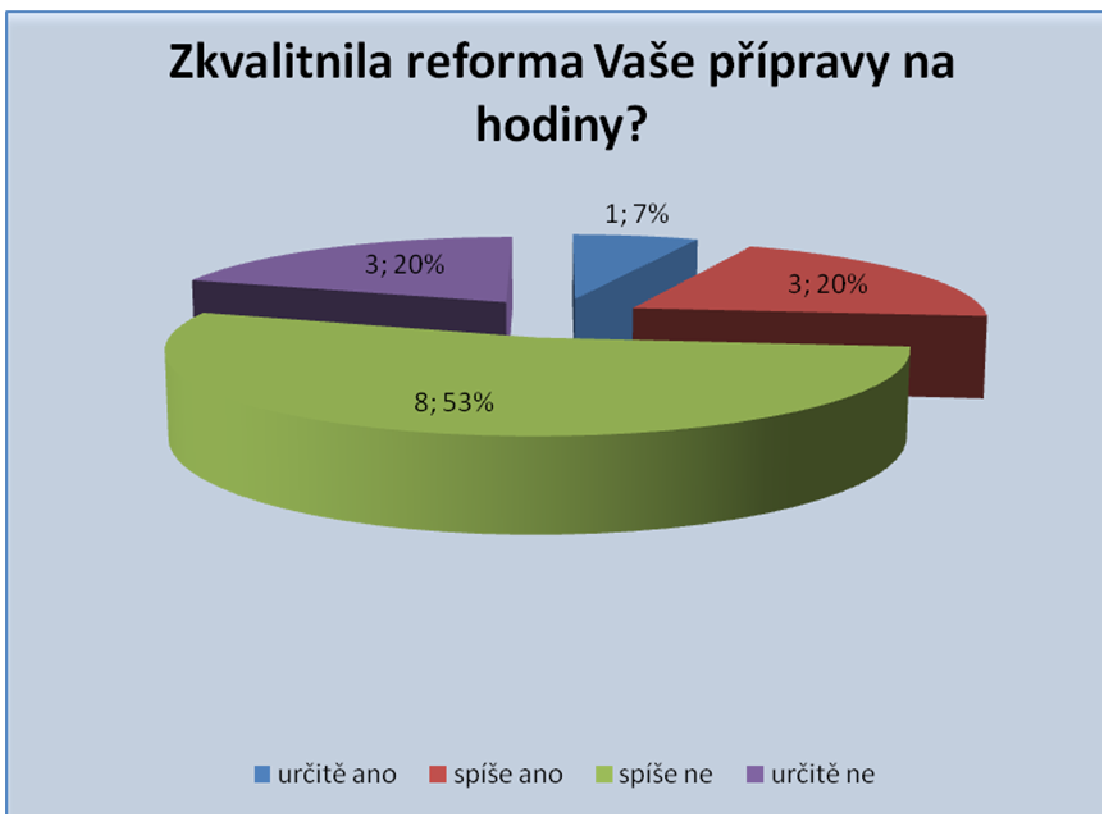

Graf 9. Názor na přínos pro odbornou praxi

Otázka č. 7

Tato otázka měla cíl ověřit, jestli příprava na hodinu vytvořená podle ŠVP vykazuje lepší vlastnosti, než klasická původní příprava na vyučovací hodinu. Většina pedagogů se domnívá, že ne.

Po zamyšlení nad tím, proč podle pedagogů není příprava po reformě kvalitnější, když tak úzce souvisí s odborným obsahem učebních osnov a měla by tak potřeby absolventů lépe kopírovat ve vztahu k pozdějšímu uplatnění, docházím k závěru, že připuštění zlepšení kvality by vlastně znamenalo připuštění, že se učí podle nekvalitních příprav, což je pro většinu pedagogů nepřijatelné.

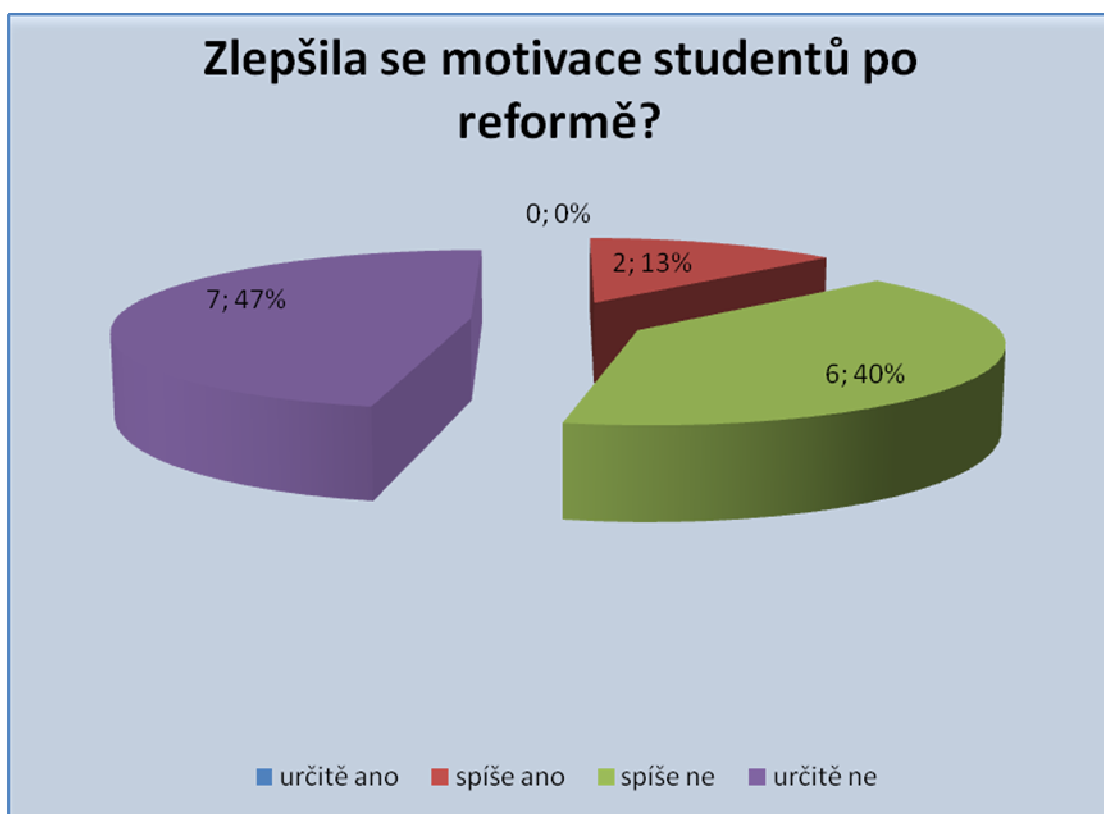

Graf 10. Zkvalitnění příprav na hodiny

Otázka č. 8

Tato otázka dopadla velmi jednoznačně. Téměř všichni se domnívají, že na motivaci studentů nemá reforma vliv. Tuto otázku by bylo zajímavé směřovat přímo na studenty a porovnat, jestli výsledky s tímto grafem 10 korespondují. Výsledky jsou příliš jednoznačné v neprospěch případného kladného vlivu reformy na motivaci studentů.

Je tento pesimismus pedagogů oprávněný? Co vede studenty k výběru konkrétního oboru? Část chce získat maturitu a to v podstatě kdekoliv, protože se v budoucnu chtějí živit něčím úplně jiným, část se jinam nedostala a tak je to pro ně řešení z nouze, ale určitě jsou i studenti, kteří mají zájem o obor a chtějí se jím živit. To je cílová skupina, která podle mě má zájem na své co nejlepší odborné přípravě, která jim umožní se dobře uplatnit ve svém oboru a zároveň ve svém regionu, jehož konkrétní potřeby střední škola promítla do svého ŠVP.

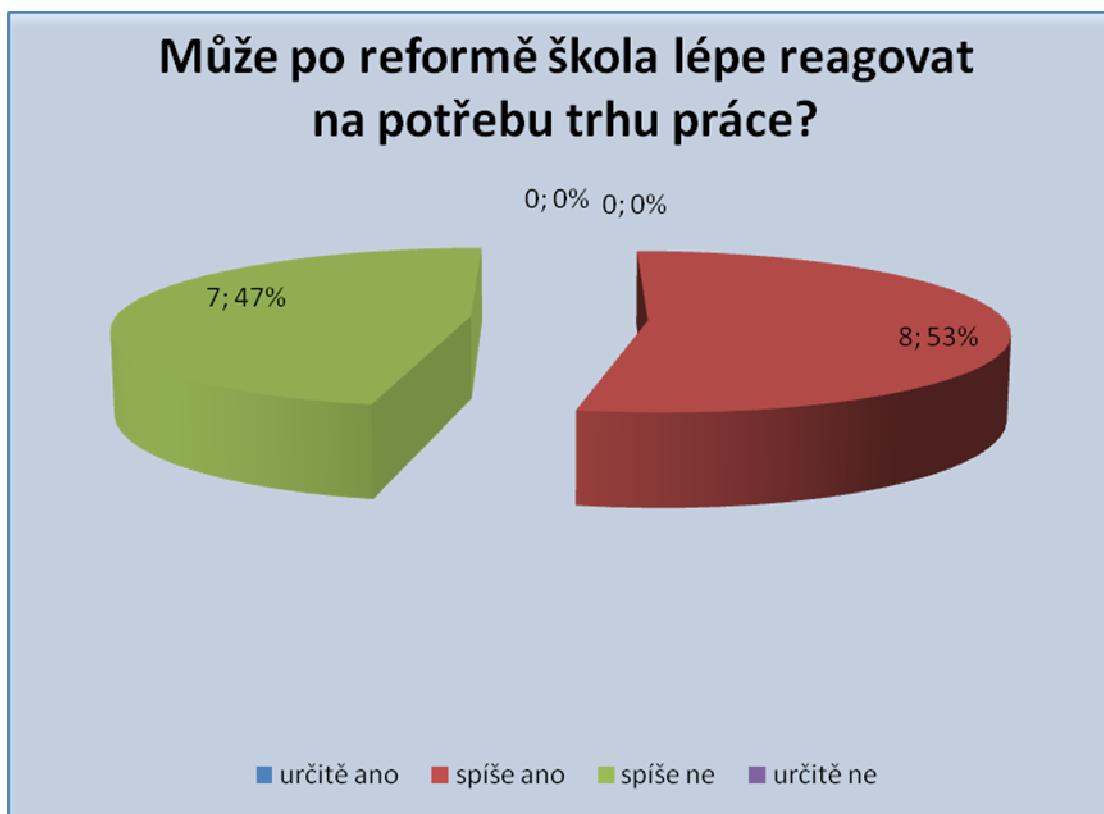

Graf 11. Motivace studentů

Otázka č. 9

Pouze u této otázky připustili středoškolští pedagogové technické školy, že reforma příznivý vliv na potřeby trhu práce má a jejich škola na ně může lépe reagovat. Specifika regionálních trhů práce jsou zcela jistě velmi rozdílná, ovlivňuje je mnoho faktorů, sociální situace, složení průmyslových podniků, historie regionu, ekonomická situace apod. Mnoho studentů má prioritní zájem na získání různých kvalifikačních benefitů v podobě řídičských a svářečských průkazů.

Zařazováním podobných kursů do výuky, zvláště těch jejichž úspěšné absolvování znamená získání příslušného oprávnění pro výkon dané činnosti, značně roste atraktivita oboru a motivace studentů k úspěšnému zvládnutí. Z toho vyplývá, že reforma má na schopnost školy, reagovat na potřeby trhu práce kladný vliv.

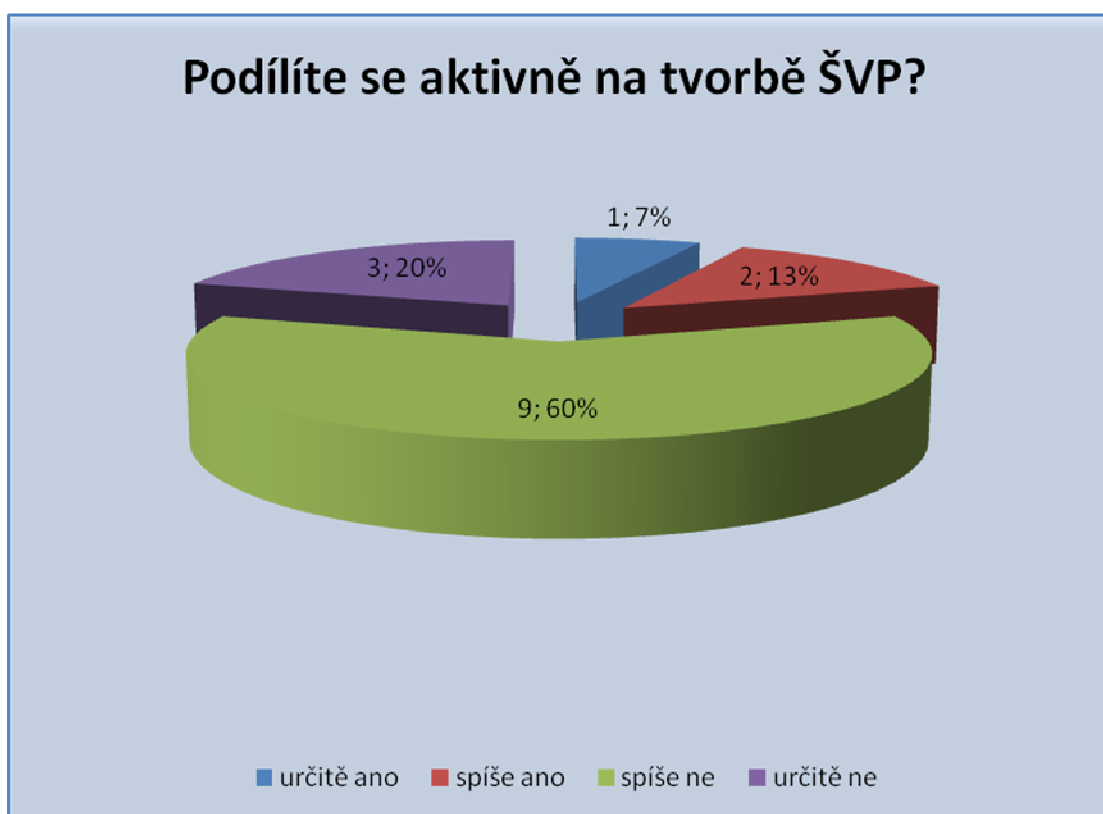
Graf 12. Názor na zlepšení reakce školy na trh práce

Otázka č. 10

Poslední otázka se týká přístupu pedagogů a jejich zapojení do tvorby ŠVP. Z odpovědí vyplývá, že většina pedagogů se příliš nepodílí a jsou spíše pasivní. Tvorba školního vzdělávacího programu je složitá a po všech stránkách náročná záležitost, stále se vychytávají případné nedostatky a předkládají se různé návrhy na zlepšení a zkvalitnění příprav ŠVP.

Tento dokument je nutné neustále doplňovat a upravovat, protože každá změna například učebnice, nebo učebních osnov se musí v ŠVP příslušné školy opravit, aby dokument byl aktuální.

Tato náročnost přípravy má zřejmě za následek, že většina pedagogů se na tvorbě ŠVP své vlastní střední školy nepodílí. V tomto směru vidím nutnost zvýšení kvalifikace středoškolských pedagogů ve vztahu k tvorbě ŠVP.

Graf 13. Přístup k tvorbě ŠVP

5.6 Návrh opatření

Názory na reformu byly celkově negativní. Návrh proveditelného a smysluplného opatření, který by zvedl oblibu reformy u současných středoškolských pedagogů a zároveň byl v souladu s pokračující reformou a byl školou realizovatelný nemám.

Snad jen zvýšit informovanost, zapojení a motivaci středoškolských pedagogů do aktivního se podílení na zkvalitňování výuky, podpořeném odpovídajícím mzdovým ohodnocením, protože to sebou nese mnoho úkolů nad současný rámec jejich povinností. To se týká současných praktických pedagogů, vyučujících na střední škole.

Návrh opatření do budoucnosti, je na základě uskutečněných poznatků zcela jasný, a to uskutečňovat přípravu budoucích středoškolských pedagogů již na vysoké škole.

ZÁVĚR

Účel práce byl, v teoretické části, zmapovat situaci v našem středním školství a hlavně přiblížit hlavní cíle školské reformy. Střední odborné školství prošlo mnoha vývojovými etapami. Povinné učňovské školství sahá až do roku 1774. S měnící se situací v ekonomice, v politice a v sociálním klimatu dojde časem ke změně požadavků na kvalifikaci absolventů učilišť a průmyslovek. Občasné reformy, které tyto změny akceptují a snaží se na ně reagovat, jsou proto nevyhnutelné.

Reforma školství, která je v této práci řešena byla podle mého názoru připravena velmi podrobně a pečlivě. Po prostudování odborné literatury, včetně metodiky tvorby školního vzdělávacího programu a aktuálních elektronických zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jsem přesvědčen o velkém přínosu reformy pro střední školy a spolupracující subjekty.

Hlavní výhodou je možná reakce školy na specifické požadavky regionálního trhu práce, který se v různých oblastech liší složením průmyslových podniků a v nich žádaných odborných profesí.

V praktické části byl realizován výzkum pohledu středoškolských pedagogů na změny po reformě. Výsledkem bylo, že na střední škole, kde jsem prováděl výzkum reforma podporu pedagogického sboru nemá. Je třeba vzít v úvahu faktory, které tento přístup zřejmě ovlivňují. Například, reforma stále probíhá a je snaha vycílit nedostatky a problémy, ŠVP je v praktickém ověřování velmi krátce a proto nemůže ještě mít citelné pozitivní důsledky na své okolí.

Středoškolské pedagogové se budou muset připravovat na výkon svého povolání již na vysokých školách, protože zvládnutí nových metod výuky vyžaduje vyšší kvalifikaci. Domnívám se, že tyto otázky představují vhodné téma navazující, třeba diplomové práce, kterou by s odstupem času bylo velmi vhodné zpracovat a tyto výsledky buď potvrdit, nebo vyvrátit. Je třeba zdůraznit, že výsledky prezentované v praktické části této práce jsou překvapivé a jako velmi rozumné se ukázalo použít v možné odpovědi dva stupně kladu, nebo záporu, protože nižších stupňů se v odpovědích velmi frekventovaně využívalo, jako snížení striktnosti odpovědi, nebo-li posun vyjádření z vyhraněného okraje blíže ke středu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KAŠPAROVÁ, J. a kol. *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. 1. vyd. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-85118-12-4.
- [2] INTEGROVANÁ STŘEDNÍ ŠKOLA TECHNICKÁ A EKONOMICKÁ SOKOLOV
Školní vzdělávací program 23-51-H/001 Zámečnick.
- [3] Národní ústav odborného vzdělávání. [on-line] dostupné na: <http://www.nuov.cz>
- [4] Metodický portál, Výzkumný ústav pedagogický. [on-line] dostupné na: <http://rvp.cz>
- [5] PRÁŠILOVÁ, M. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-712-7.
- [6] ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program – Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-326-6.
- [7] PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučování – Jak pracovat s kurikulem*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7367-054-2.
- [8] EURYDICE. *Vzdělávací systém Česka* [online]. [cit. 2010-04-19].
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf
- [9] BELZ, H. SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- [10] HUNTER, E. *Džungle před tabulí*. Praha: Omnia, 1979. ISBN 73/605-22-8.5
- [11] HELUZ, Z. *Psychologie pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-245-4
- [12] MAŇÁK, J. ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6
- [13] GARY, D. F. JONAS, F. S. *Vyučovací styly učitelů*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-471-7
- [14] ŠVEC V. *Pedagogické znalosti učitele*. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-072-6

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
ŠVP	Školský vzdělávací program
RVP	Rámcový vzdělávací program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání
č.	číslo
Sb.	sbírky
Obr.	obrázek
ZŠ	Základní škola
pol.	polovina
stol.	století
r.	rok, roce
s.	strana
ESF	Evropský sociální fond
CERMAT	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
šk.	školní
tj.	to je

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Schéma vzdělávací soustavy [3]	29
--	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Dotazník.....	34
Tabulka 2. Vyhodnocení dotazníku.	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Názor na přínos reformy	36
Graf 3. Úplné rozložení všech odpovědí.....	37
Graf 4. Informovanost pedagogů o reformě.....	38
Graf 5. Názor na nutnost reformy	39
Graf 6. Přístup k informacím	40
Graf 7. Názor na obecný přínos reformy.....	41
Graf 8. Názor na přínos pro odbornou výuku	42
Graf 9. Názor na přínos pro odbornou praxi.....	43
Graf 10. Zkvalitnění příprav na hodiny	44
Graf 11. Motivace studentů.....	45
Graf 12. Názor na zlepšení reakce školy na trh práce.....	46
Graf 13. Přístup k tvorbě ŠVP	47